

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2014 оны 07 дугаар сар

Гадаад худалдааны эргэлт: \$6,088.6 сая

Мөнгөн дүн тайлант хугацааны эцэст 6,088.6 сая ам.долларт хүрч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 0.8%-иар буюу 49.9 сая ам.доллараар өссөн. Үүнд экспорт 586.8 сая ам.доллараар өсч импорт 536.9 сая ам.доллараар буурсан нь нөлөөлөв.

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 61% буюу 3,687.8 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 16% буюу 945.2 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай тус тус хийсэн байна. БНХАУ-тай хийсэн худалдаа өнгөрсөн оны мөн үеэс 23.2%-иар, ОХУ-тай хийсэн худалдаа 5.8%-иар тус тус өсчээ.

Гадаад худалдааны нийт тэнцэл: -\$207.6 сая

Мөнгөн дүн 2014 оны эхний 7 сарын байдлаар гадаад худалдааны тэнцэл -207.6 сая ам.долларт хүрч, тэнцлийн алдагдал өнгөрсөн оны мөн үеэс 84.4%-иар буюу 1,123.8 сая ам.доллараар буурчээ. Энэ нь экспорт 24.9%-иар өссөн, импорт 14.6%-иар буурсантай холбоотой байна.

Экспорт, импортын жилийн өсөлтийн зөрүүг 3 сарын шаталсан дунджаар (moving average) авч үзвэл сүүлийн жилүүдэд байнгын бууралттай байсан бол 2014 оны эхнээс өсөх хандлага руу орсон. Энэ нь оны эхнээс экспортын өсөлт нэмэгдэж, импортын өсөлт буурсантай холбоотой байна.

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл: -\$39.0 сая

Валютаар төлбөр тооцоог нь гүйцэтгэсэн худалдааны тэнцэл нь төгрөгийн валюттай харьцах ханшинд нөлөөлдөг суурь үзүүлэлт юм. Энэхүү үзүүлэлт 2014 оны эхний 3 сард +37.8 сая ам.долларт хүрч 2010 оноос хойш анх удаа 2 сар дараалан эерэг тэнцэлтэй гарсан бол 4,5 сард валютын төлбөртэй импорт өссөнөөр тэнцлийн алдагдал нэмэгдсэн. Харин 2014 оны 6 сард валютын төлбөртэй тэнцлийн алдагдал буурсан боловч 7 сард эргэн өссөнөөр эхний 7 сарын байдлаар валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл -\$39.0 сая ам.долларт хүрлээ.

Гадаад худалдааны нөхцөл: 1.738 (Туршилт тооцоо)

Монгол Улсын гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс /2012 суурьтай/ тайлант хугацааны эцэст 1.738-д хүрч өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 23.0%-иар өслөө.

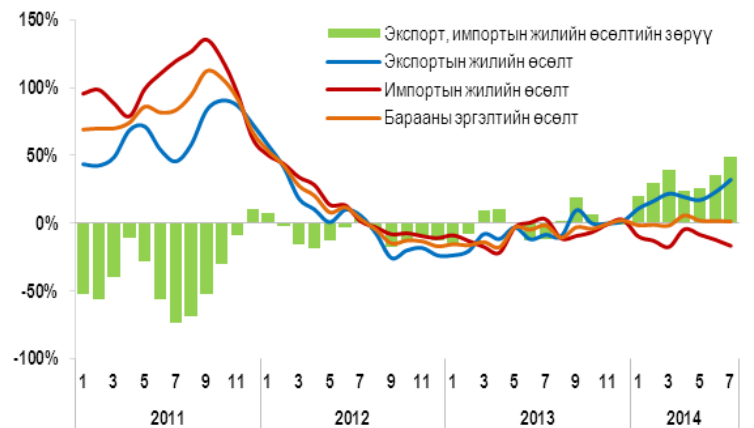
Экспортын үнийн индекс 2.3%-иар буурсан боловч импортын үнийн индекс түүнээс өндөр хувиар буюу 20.6%-иар буурсан нь гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс ийнхүү өсөхөд нөлөөлжээ.

Импортын үнийн индекс өнгөрсөн оны мөн үеэс буурахад удаан эдэлгээтэй хэрэглээний бүтээгдэхүүн, машин тоног төхөөрөмж, барилгын материал, нефтийн бүтээгдэхүүний хилийн үнэ буурсан нь голлон нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	Эхний 7 сар			Өөрчлөлт			
	2014	2013	2012	2014/2013		2013/2012	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	6,088.6	6,038.7	6,506.2	49.9	0.8%	(467.5)	-7.2%
Экспорт	2,940.5	2,353.6	2,538.2	586.8	24.9%	(184.5)	-7.3%
Импорт	3,148.1	3,685.0	3,968.0	(536.9)	-14.6%	(283.0)	-7.1%
Тэнцэл	(207.6)	(1,331.4)	(1,429.8)	1,123.8	-84.4%	98.4	-6.9%

Дүрслэл 1. Экспорт, импортын өсөлтийн хурд /3 сарын гулсах дунджаар/

Дүрслэл 2. Валютын төлбөртэй худалдаа

Дүрслэл 3. Худалдааны нөхцлийн индексийн өөрчлөлт /3 сарын гулсах дунджаар/

Бүтэц: 87% + 13%

Ашигт малтмалын бүтээгдэхүүний нийт экспортод эзлэх хувь өмнөх оны мөн үеэс 0.2 нэгж хувиар өсч нийт экспортын 87%-ийг бүрдүүлэв.

Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмал, төмрийн хүдэр ба баяжмал, боловсруулаагүй нефть гэсэн голлох 4 түүхий эдийн экспорт ашигт малтмалын экспортын 90%, нийт экспортын 78%-ийг тус тус эзэлж байна.

Түүнчлэн энэ 4 бүтээгдэхүүний ашигт малтмалын экспортод эзлэх хувь 7.0 нэгж хувиар, нийт экспортод эзлэх хувь 6.3 нэгж хувиар тус тус өссөн байна.

Өсөлт: +24.9%

Экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 24.9%-иар өссөн бөгөөд уг өсөлтийн 21.8%-ийг ашигт малтмалын экспортын өсөлт бүрдүүлсэн байна. Гол нэрийн бүтээгдэхүүний ангиллаар авч үзвэл зэсийн баяжмал болон боловсруулаагүй нефтийн экспортын өсөлт нь уг бүлгийн өсөлтийн 42%-ийг бүрдүүлжээ. Харин чулуун нүүрс, төмрийн хүдэр болон цайрын баяжмалын экспорт өнгөрсөн оны мөн үеэс харгалзан 16%, 37%, 25%-иар буурсан нь уг бүлгийн өсөлтийг 13%-иар бууруулжээ.

Өөрчлөлт

Экспортын бүтээгдэхүүний тоо хэмжээний өсөлтөөс шалтгаалж 661.3 сая ам.доллараар өссөн бол үнийн бууралтаас шалтгаалж 74.4 сая ам.доллараар буурснаар нийтдээ 586.8 сая ам.доллараар өссөн байна.

Бүлэг тус бүрээр авч үзвэл ашигт малтмалын экспортын хувьд зэсийн баяжмал болон боловсруулаагүй нефтийн тоо хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж 640 сая ам.доллараар өсөх нөлөө үзүүлсэн бол төмрийн хүдэр, цайр, мөнгөжөөгүй алтны экспортын тоо хэмжээ буурснаас, мөн чулуун нүүрс, төмрийн хүдрийн үнэ буурснаас шалтгаалж экспорт 482 сая ам.доллараар буурсан байна.

Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үнэ, бусад экспортын бүтээгдэхүүний үнэ болон тоо хэмжээ өссөнөөр өмнөх оны мөн үеэс харгалзан 29.9 болон 44 сая ам.доллараар экспорт өссөн байна.

Дэлхий зах зээл дээрх түүхий эдийн үнэ

Алтны дэлхийн зах зээл дээрх үнэ 2014 оны 7 дугаар сарын 31-ний байдлаар унц тутамд 1,289.6-д хүрснээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 3.2%-иар, өмнөх сараас 3.4%-иар тус тус буурсан байна.

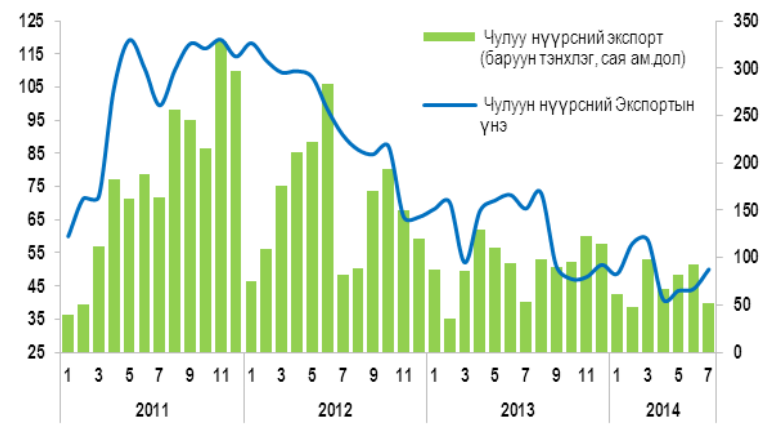
А зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн (CFR Tianjin) үнэ 2014 оны 7 дугаар сарын 31-ний байдлаар 7,135.5, 95.2 ам.долларт хүрч өнгөрсөн сарын мөн үеэс зэс 1.3%-иар, төмрийн хүдэр 1.5%-иар тус тус өссөн бол, өмнөх жилийн мөн үеэс зэс 3.8%-иар өсч, төмрийн хүдэр 26.7%-иар буурсан байна.

Хүснэгт 2. Экспортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

	2014			2013			Өөрчлөлт		
	Тоо/хэм (мян.тн.кг)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян.тн.кг)	Дүн	%	Дүн	%	% 2
1. Ашигт малтмал	2,549	87%		2,035	86%		513	↑ 25%	21.8%
Чулуун нүүрс	10,375	499	17%	8,259	595	25%	(96)	↓ -16%	-5%
Зэсийн баяжмал	704	1,186	40%	332	470	20%	715	↑ 152%	35%
Төмрийн хүдэр/баяж.	3,072	240	8%	3,582	382	16%	(143)	↓ -37%	-7%
Боловсруулаагүй нефть	3,761	380	13%	2,595	249	11%	131	↑ 52%	6%
Цайрын хүдэр ба баяж.	53	58	2%	80	77	3%	(19)	↓ -25%	-1%
Мөнгөжөөгүй алт	3,167	132	4%	4,727	95	8%	(63)	↓ -32%	-3%
Жонш, лейцит, нефелинг	177	39	1%	186	47	2%	(8)	↓ -17%	0%
Молибдений хүдэр/баяж	2	14	0%	2	8	1%	(4)	↓ -22%	0%
2. Ноос, ноолуур	232.3	8%		202.4	9%		30	↑ 15%	1%
Ямааны угаан ноолуур	3,654	203	7%	3,760	174	7%	29.4	↑ 17%	15%
Ямааны самноолуур	296	29	1%	299	29	1%	0.6	↑ 2%	0%
3. Бусад	160	5%		116	5%		44	↑ 38%	2%
Нийт дүн	2,940			2,354			586.8	↑ 24.9%	

%2 - Өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

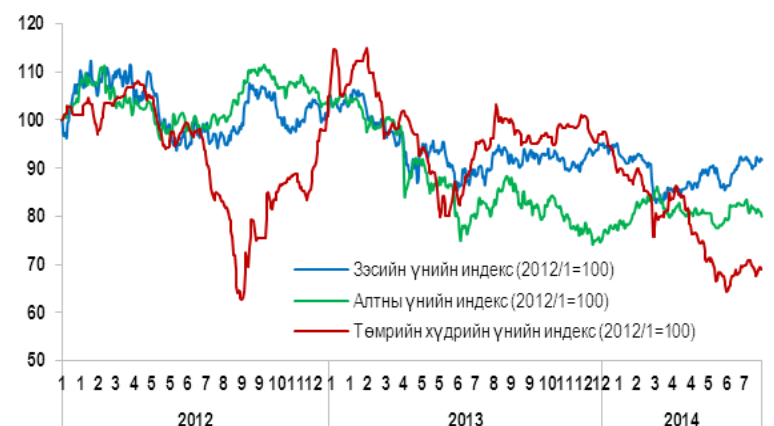
Дүрслэл 4. Чулуун нүүрсний экспорт, зах зээлийн үнэ (ам.доллар)

Хүснэгт 3. Экспортын барааны өөрчлөлт (сая ам.доллар)

	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо хэмжээний өөрчлөлт	%	Үнийн өөрчлөлт	%	Нийт өөрчлөлт	%
1. Ашигт малтмал	642		(129)		513	
Чулуун нүүрс	153	-16%	(249)	259%	(96)	-16%
Зэсийн баяжмал	526	74%	189	26%	715	152%
Төмрийн хүдэр ба баяжмал	(54)	38%	(88)	62%	(143)	-37%
Боловсруулаагүй нефть	114	87%	17	13%	131	52%
Цайрын хүдэр ба баяжмал	(26)	135%	7	-35%	(19)	-25%
Мөнгөжөөгүй алт	(64)	102%	2	-2%	(63)	-32%
Жонш, лейцит, нефелинг	(2)	32%	(5)	68%	(8)	-17%
Молибдений хүдэр ба баяжмал	(4)	103%	0	-3%	(4)	-22%
2. Ноос, ноолуур	(5.2)		35.2		29.9	
Ямааны угаан ноолуур	(4.9)	-17%	34.3	117%	29.4	17%
Ямааны самноолуур	(0.3)	-58%	0.9	158%	0.6	2%
3. Бусад	25	56%	19	44%	44	38%
Нийт	661.3		(74.4)		586.8	

Дүрслэл 5. Дэлхийн зах зээл дээрх алт, цайр, зэсийн үнийн динамик

Бүтэц: 26% + 41% +21%

Эхний 7 сарын байдлаар нийт импортын 26%-ийг хэрэглээний бүтээгдэхүүн, 41%-ийг хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн, 21%-ийг нефтийн бүтээгдэхүүн тус тус бүрдүүлж байна.

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний нийт импортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үеэс 2%-иар өссөн бол хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний хувийн жин 6%-иар буурч, нефтийн бүтээгдэхүүний хувийн жин өнгөрсөн оны мөн үеийн түвшинд хадгалагдсан байна.

Өсөлт: -14.6%

Импортын бууралтыг ерөнхий ангиллаар задалвал хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний бууралт нь 12%-ийг, нефтийн бүтээгдэхүүний импортын бууралт 3%-ийг тус тус тайлбарлаж байна. Эхний 3 сарын байдлаар нефтийн импорт нийт импортын бууралтын 8%-ийг тайлбарлаж байсан бол 2 дугаар улирлаас эхлэн нефтийн импорт өссөнөөр уг үзүүлэлт 3% болж буурсан байна.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт өмнөх оноос 25%-иар буюу 444 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 15%-иар буюу 113 сая ам.доллараар буурсан нь нийт импортыг 14.6%-иар буурахад голлон нөлөөлжээ.

Задаргаа

Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 6%-иар буюу 49 сая ам.доллараар буурахад удаан эдэлгээтэй барааны импорт, ялангуяа суудлын автомашин, түүний сэлбэг хэрэгслийн импорт 21%-иар буурсан нь голлон нөлөөлжээ. Хэрэглээний барааны импортын 3 сарын гулсах дунджаар тооцсон жилийн өсөлт тайлант хугацааны эцэст сөрөг тэмдэгтэй 11%-д хүрч буурсан байна /Дүрслэл 7/. Түргэн эдэлгээтэй хэрэглээний барааны импортын өсөлт 2013 оны эхнээс эхлэн тогтмол түвшинд байгаа бол удаан эдэлгээтэй хэрэглээний барааны импортын өсөлт 2013 оны 8 сараас эхлэн тогтмол буурах хандлагатай болсон.

Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт буурахад машин, механизм, тоног төхөөрөмж, түүний эд анги 41%-иар буюу 490 сая ам.доллараар буурсан нь голлон нөлөөлсөн. Харин барилгын материалын импорт өнгөрсөн оны мөн үеэс 13%-иар буюу 54 сая ам.доллараар өсчээ.

Аж үйлдвэрлэлийн орцын импорт 20%-иар буюу 61 сая ам.доллараар өссөн нь ерөнхий ангиллуудын хувьд өсөлттэй гарсан ганц бүлэг болж байна. Энэ нь цахилгаан эрчим хүчний импортын өсөлтөөр голлон тодорхойлогдож байна. Оюутолгойн зэс, алтны уурхайн үйл ажиллагаа жигдэрснээр 2013 оны 5 сараас эхлэн эрчим хүчний импорт огцом нэмэгдсэн.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 15%-иар буюу 113 сая ам.доллараар буурчээ. Дүрслэл 6-с үзэхэд хилийн үнэ 2012 оны сүүлээс эхлэн буурч, 2013 оны 9 сараас өсөх хандлагатай байсан хэдий ч 2013 оны төгсгөлөөс эхлэн буцаад буурч байна.

Хүснэгт 4. Импортын барааны гүйцэтгэл (сая ам.доллар)

Төрөл	2014		2013		Өөрчлөлт		
	Дүн	%	Дүн	%	Дүн	Хувь	Хувь2*
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	821	26%	871	24%	(49)	-6%	-1%
Түргэн эдэлгээтэй	431	14%	424	12%	7	2%	1%
Хүнс	297	9%	303	8%	(6)	-2%	-1%
Эм, тариа	47	1%	44	1%	3	7%	0%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	87	3%	78	2%	9	12%	1%
Удаан эдэлгээтэй	391	12%	447	12%	(56)	-13%	-6%
Гутал, хувцас, цунх	33	1%	28	1%	5	16%	1%
Гэр ахуйн цах хэрэгсэл ба төвслөг	77	2%	82	2%	(5)	-6%	-1%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	236	7%	298	8%	(62)	-21%	-7%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	45	1%	38	1%	7	19%	1%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	1299	41%	1743	47%	(444)	-25%	-12%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	703	22%	1192	32%	(490)	-41%	-28%
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	192	6%	461	13%	(270)	-58%	-15%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	511	16%	731	20%	(220)	-30%	-13%
Барилгын материал	461	15%	407	11%	54	13%	3%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	136	4%	144	4%	(8)	-6%	0%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	366	12%	305	8%	61	20%	2%
Хүнсний орц	23	1%	11	0%	12	113%	4%
Химийн бүтээгдэхүүн	57	2%	56	2%	0	0%	0%
Давауу, утас, арьс, савхин эдлэл	9	0%	9	0%	0	1%	0%
Цахилгаан эрчим хүч	92	3%	41	1%	51	123%	17%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	0	0%	0	0%	0	52%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтат	185	6%	188	5%	(3)	-1%	-1%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	651	21%	764	21%	(113)	-15%	-3%
Дизель түнш	368	12%	445	12%	(78)	-17%	-10%
АИ-92, АИ-95	179	6%	178	5%	1	0%	0%
А-80 болон бусад	104	3%	141	4%	(36)	-26%	-5%
Бусад	10	0%	1	0%	9	683%	0%
Нийт дүн	3,148		3,685		(537)	-15%	

*2 - Ерөнхий бүлгийн өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to the growth)

Дүрслэл 6. Нийт импортын задаргаа /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 7. Хэрэглээний импортын хандлага /3 сарын гулсах дундаж/

Дүрслэл 8. Нефтийн бүтээгдэхүүний импорт, хилийн дундаж үнэ

